

ተስፋዬ ሸዋዬ

የየካቲት ፲፱፻፳፯ አብዮት ፍንዳታ በኢትዮጵያ የማርክሲዝም—
ሌኒኒዝም ጽሁፎች ትርጉም ልደት ነው። ** ከአብዮቱ በፊት ማርክሲዝም
—ሌኒኒዝምን መመሪያ ያደረገ የፖለቲካ ቡድን ባለመኖሩ የሳንሳዊ
ሶሻሊዝም መመሪያ የሚሆኑ መጻሕፍት አልተተረጎሙም ። እንዲያውም
በንባባቸውና በአንዳንድ መምህሮቻቸውም ቀስቃሽነት ከማርክሲዝም
—ሌኒኒዝም ጽሁፎች ጋር የተዋወቁ የተማሪዎች ማኅበራት እንኳ
የሚያወጧቸው ጽሁፎች ለረጅም ጊዜ በእንግሊዝኛ እንደነበሩ የሚታ
ወስነው ። ከጊዜ በኋላ በአማርኛ መጻፍ ቢለመድም የተጠናከረ
የፖለቲካ ድርጅት ባለመኖሩ ጠቃሚ መጻሕፍትን ተርጉሞ በሌሎች
አገሮች እንደተደረገው ፤ ለምሳሌ ከ፲፱፻፲፯ በፊት በሩሲያ፤ ውጭ አሳ
ትም ወደ አገር ውስጥ እንዲገቡ አልተደረገም ።

ይህም ብቻ አይደለም። ከአብዮቱ በፊት የፖለቲካ ድርጅት ባለ
መኖሩ ለሳይንሳዊ ሶሻሊዝም ዝንባሌ የነበራቸው የተማሪዎች ማኅበራት
ማዕከላዊ አመራር አግኝተው መሠረታዊ የሆኑ ጽሁፎችን በመተርጎም
ተግባር፤ ለጊዜው ሊታተሙ ባይችሉም ፤ የተሳተፉ አይመስልም ።
ለዚህም ዋናው ማረጋገጫ አብዮቱ እንደፈነዳ የማርክሲዝም—ሌኒኒ
ዝምን መሠረተ ሃሳቦች ለማሰራጨት ሲታሰብ ወደ ኢትዮጵያ ቋንቋ
ዎች የተመለሱ መሠረታዊ ጽሁፍች አለመገኘት ነው። አብዮቱ እንደ
ፈነዳ በትርጉምነት የቀረበው የመጀመሪያው ጽሁፍ የታተመው በነሐሴ
ወር ፲፱፻፳፯ ነው። ይህም የሊዮ ሀብርማን The ABC of Socialism የሚ
ለው ባለ ፳፪ ገጽ መጽሐፍ ነው። የአብዮቱ መመሪያ ሶሻሊዝም መሆኑ
በታኅሣሥ ፲፩ ቀን ፲፱፻፳፯ በይፋ ከታወቀ በኋላ የታተመው የመጀመሪ
ያው መጽሐፍ ይህ መሆኑ ወቅታዊ ነበር ማለት ይቻላል። ይሁን እንጂ የሳ
ይንሳዊ ሶሻሊዝምን ዋና ዋና መመሪያዎች ለምሳሌ ኮሚኒስት ማንፈስቶን
ከየካቲት ፲፱፻፳፰ በፊት በኢትዮጵያ ቋንቋዎች ታትመው አላየናቸውም ።

የትርጉምን ሥራ በሚመለከት የፖለቲካ ድርጅት ያለመኖሩ የት
ርጉም ቅደም ተከተልንም ለመወሰን አላስቻለም ። የትኛው ጽሁፍ በየ
ትኛው ወቅት እንደሚጠና፤ የትኛው ጽሁፍ ከየትኛው ቀድሞ መነበብ
እንደሚገባው (1) የሚወስን ማዕከላዊ አካል ቢኖር ኖሮ ከ፲፱፻፳፯ ወዲህ
እንኳ የሚተረጎሙ ጽሁፎችም ደረጃ በተበጀላቸው ነበር ። በኢትዮ
ጵያ ተጨባጭ ሁኔታ ግን ግለሰቦችም ሆኑ ድርጅቶች በአመዛኙ

* * ይህ ጽሁፍ በባህልና ስፖርት ጉዳይ ሚኒስቴር የኢትዮጵያ ቋንቋዎች አካዳሚና
በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የቋንቋዎች ኢንስቲትዩት በመተባበር በግንቦት ወር ፲፱፻፸፪ ባዘ
ጋጁት የትርጉም ሰሚናር ላይ ተነቧል ።

እዚህ ላይ የጽሁፎች ትርጉም ሲባል የአንድ ማርኪስት—ሌኒንስት ጽሁፍ ሙሉ ትርጉም ማለት እንጂ ማርኪስትም — ሌኒንምን መሰረት በማድረግ በአገር ቤትም ሆነ ከአገር ውጭ በኢትዮጵያ ቋንቋዎችና በሌሎችም ቋንቋዎች በኢትዮጵያውያን የተጻፉ ጽሑፎች ከየካቲት ፲፱፻፳፮ በፊት አልነበሩም ማለት እንዳልሆነ ያስተውሏል።

የደረሰላቸውንና የቀለላቸውን የተረጎሙ ይመስላል እንጂ ለቅደም ተከተል የተለየ ትኩረት ለመስጠታቸው የሚጽፏቸው መቅደሞች መግቢያዎች፤ ማስታወሻዎችና መግለጫዎች እንኳ አላመለከቱም። ስለዚህም አንድ የተተረጎመ መጽሐፍ ይዘቱና አቀራረቡ የሚታየው እነዚህ ህን እነዚህን ያነበበ ይገባል ከሚል አንጻር ሳይሆን መጽሐፉ በቁሙ እንደሚገባ ተተርጉሞታል ወይ? ከሚል አንጻር ይሆናል። በሌላ አገላለጽ አንድ የተተረጎመ መጽሐፍ ውስጥ ያለ ቃል ወይም ሐረግ በሌሎች መጻሕፍት መብራራት አለመብራራቱ ሳይታሰብ በቀረበበት መጽሐፍ ውስጥ ባለው ተደማጭነት ይወሰናል ማለት ነው።

ይህንንም በመሳሰሉ መነሻዎች እስካሁን ወደ አማርኛ የተተረጎሙ የሳይንሳዊ ሶሻሊዝም መጻሕፍት ሲታዩ ያበረከቱትና ወደፊትም የሚያበረከቱት ትምህርታዊ ዋጋ ከፍተኛ ነው። ተርጓሚዎቹ የነበረውና አሁንም ቢሆን ያለው በኢትዮጵያ ቋንቋዎች የተዘጋጁ ጽሑፎች እጥረት አሳስቦአቸው በርከት ያሉ ጽሑፎች ተርጉመው በማቅረባቸው ለኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ ባለውለታዎች ናቸው። ይሁን እንጂ እነዚህ ከዛሬ ሦስትና ዐራት ዓመታት በፊት የተጻፉ ትርጉሞች ዛሬ በጥሞና ሲመረመሩ አንዳንድ ጉልህ ጉድለቶች ይገኙባቸዋል። እነዚህ ጉድለቶችም በጊዜው ሳይታረሙ ከተነበቡ ወይም የተሳሳተ መልእክት በማስተላለፍ ወይም ደግሞ ምንም መልእክት ባለማስተላለፍ የተተረጎሙበትን ዓይነትና ዓላማ ይስታሉ። ይህንንም የሌኒንን The State and Revolution የሁለት ደራሲዎች ትርጉም በማነጻጸር ለማስገንዘብ እንሞክራለን።

የሌኒን The State and Revolution መንግሥትና አብዮት/ ሌኒን የጥቅምት ፲፱፻፲፯ን አብዮት መሠረት በማድረግ ስለ መንግሥት ሚናና ህልውና ሰፊ ያለ ትምህርት የሰጠበት፤ ማርክስና ኤንግልስ ስለ መንግሥት ያስተማሩትን ያጠናክረበትና በዚህ ረገድ ተሰራጭቶ የነበረውን ውዥንብር ያጠራበት መጽሐፍ ነው። (3) ስለዚህ ይህ መጽሐፍ መተርጎሙ ተገቢና አስፈላጊ መሆኑ አያጠያይቅም። በተለይም ግራ ቀደሞችና ጥራዝ ነጠቆች ስለ መንግሥት ታሪካዊ ሚና ሊነዙ የሚፈልጉትን ውዥንብር ለመግታትና ለማጥራት የመጽሐፉ በሰፊው መጠናትና መታወቅ እጅግ ጠቃሚ ነው።

ይህንን የመጽሐፍን ጠቃሚነት በመገንዘብ ይመስላል የመጽሐፍ የሁለት ደረሰቦች ትርጉም ታትሞ ለአንባቢያን የቀረበው። በዚህ ጽሑፍ ውስጥ ሁለቱን ትርጉሞች ከአንግሊዝኛው ምንጭ ጋር በማመሳከር እናነጻጽራለን። የማነጻጸሩ ተግባር መጀመሪያ መጽሐፍን በሙሉ እንዲሆን ታስቦ ነበር። ነገር ግን ሥራው ሲጀመር ይህ አስራር መጽሐፍን እንደገና የመተርጎም ያህል ስለተገመተ አንድ ምዕራፍ ብቻ ለማነጻጸር ታቀደ። አሁንም ቢሆን ከአንዱ ምዕራፍ ውስጥ የሚገኙትን ጉድለቶች መሰብሰቡ ምሳሌዎች ማበራከት መስሎ ስለ ታየ ንጽጽሩ በመጽሐፍ አከፋፈል በአነስተኛው አካል ማለት በንዑስ ክፍል ላይ እንዲመሠረት ተደረገ። ስለዚህ ዛሬ የምንወያይባቸው ነጥቦች የተመሠረቱት በአንግሊዝኛው ጽሑፍ ምዕራፍ አንድ ንዑስ ክፍል አንድ The State - As a Product of the Irreconcilability of Class Antagonisms በሚለው ላይ ነው።

የሁለቱ ትርጉሞች የአንግሊዝኛው ምንጮች ሁለት ናቸው— የፔኪንግ የ፲፱፻፸፫ እና የሞስኮ የ፲፱፻፸፬ እትሞች። በሁለቱም ከተሞች እትሞች መግቢያ ላይ እንደተገለጸው አንግሊዝኛው እንዳለ የተወሰደው ሞስኮ ውስጥ በዲሴምበር ፲፯ ቀን ፲፱፻፲፰ ከታተመው ነው። እርግጥ በሁለቱ ከተሞች እትሞች መካከል የቃላትና የሐረጎች ልዩነቶች ቢገኙም መሠረተ ሃሳቡን የሚያፋልሱ አይደሉም። ለምሳሌ የአንግሊዝኛውን ጽሑፍ ስድስተኛ ዓረፍተ ነገር ብንመለከት በፔኪንግ እትም ላይ «At the present time» የሚል ሐረግ እናነባለን። የሞስኮው እትም ይህ ንን ሀረግ Today በሚል ይተካዋል። እንዳጋጣሚ የተለያዩ እትሞችን መነሻ ያደረጉት የአማርኛዎቹ ትርጉሞች እነዚህን ሁለት ሀረጎች በአሁኑ ጊዜ በሚል አንድ ዓይነት ሐረግ ይተረጉሙዋቸዋል። ያም ሆነ ይህ የየተርጓሚውን ምንጭ ለመጠበቅ በማለት በአንግሊዝኛው ላይ ሁለቱም እትሞች ተገናዝበዋል።

እንግዲህ ሁለቱ ትርጉሞች በማነጻጸሩበት ጊዜ በሚከተሉት ዋና ዋና ርእሶች ሥር ሊጠቃለሉ የሚችሉ ስሕተቶች እንደታዩ እንጠቁማለን።

1. ትርጉማቸው ግልጽ ያልሆኑ ሐረጎች ።

አንድ ሃሳብ ከአንድ ቋንቋ ወደ ሌላ ቋንቋ ሲመለስ ከሚያጋጥሙ ችግሮች አንዱ በአንዱ ቋንቋ ውስጥ ያለው ወጥ ሀረግ ተጓዳኝ የሆነ ሐረግ በሌላው ቋንቋ ውስጥ እንደልብ አለመኖር ነው። ተርጓሚዎች ይህንን መስል ችግር ሲገጥማቸው የሚወጡበት አንዳንድ ዘዴ አላቸው። የተባለውን ወጥ ሐረግ እንዳለ በመጥለፊያው ቋንቋ ውስጥ

ማስገባት ወይም ለተባለው ወጥ ሐረግ ሊቀርብ የሚችል በመጥለፊያው ቋንቋ ውስጥ መፈለግ፤ ወይም የተባለው ወጥ ሐረግ የያዘውን ሃሳብ በመጥለፊያው ቋንቋ ዘርዘር መጻፍ ከዘዴዎቹ አንዳንዶቹ ናቸው። እነዚህ ዘዴዎች የየራሳቸው ድክመት አላቸው። በምንጩ ቋንቋ ውስጥ ያለውን ሐረግ እንዳለ በመጥለፊያው ቋንቋ ውስጥ ማስገባቱ ጠቅልል ባለ አገላለጽ ሐረጉ አልተተረጎመም ማለት ነው። ካልተተረጎመ ደግሞ ምንጩን ቋንቋ የመረዳትን ችሎታ ከአንባቢው መጠየቅ ማለት ነው።

በአንድ ቋንቋ ውስጥ የሚገኘውን ወጥ ሐረግ ሊቀርብ በሚችለው ሌላ ቋንቋ ውስጥ በሚገኝ 'ተመሳሳይ' ሐረግ የመተካቱ ሙከራም እጅግ ያስቸግራል። ቋንቋዎች የየኅብረተሰቡን ግንዛቤ የሚገልጹ ስለሆነና ኅብረተሰቦች ደግሞ የተለያዩ የዕድገት ደረጃና የኑሮ ባሕርይ ስላላቸው በአንዱ ቋንቋ የተገለጸው ሐረግ እንደልብ በሌላው አይገኝም። ይህ ደግሞ በዕድገት ደረጃ እጅግ በሚራራቁ ኅብረተሰቦች መካከል እጅግ የጎላ ነው።

ከላይ የጠቀስነው ሦስተኛው ዘዴ—በምንጩ ቋንቋ ውስጥ ያለው ሐረግ የያዘውን ሃሳብ በመጥለፊያ ቋንቋ ዘርዘር መጻፍ—ለአንባቢው እንደሚረዳ አያከራክርም። ይሁን እንጂ ይህ ዘዴ ደግሞ ትርጉም ሳይሆን ሐተታና ማብራሪያ የመስጠት ይሆናል።

ዛሬ ከትርጉማቸው አንዳንድ ነጥቦች ወስደን የምንወያይባቸው ደራሲያን ይህንን የመሰለውን ችግር ሊወጡት የሞከሩት በሁለተኛው ዘዴ ይመስላል። ለምሳሌ ያህል የሚከተሉትን እንመልከት።

A. And more and more frequently, German bourgeois scholars, but yesterday specialists in the annihilation of Marxism, are speaking of the «national-German» Marx, who, they aver, educated the workers' union which are so splendidly organized for the purpose of conducting a predatory war!

1. * ማርክሲዝምን ድራሹን ለማጥፋት ትናንት የተለየ ጥበብ የነበራቸው የጀርመን ቡርጃ ፕሮፌሰሮች ደጋግመው በማዘውተር የጀርመን ዜጋ የሆነው ማርክስ የዘለፋ ጦርነት ለማድረግ በሚገባ የተደራጁትን የሠራተኞች ማኅበራትን ያስተማራቸው እሱ ነው እያሉ ያስተጋባሉ!

2. ትናንት ማርክሳዊነትን ለማዋረድ የሰለጠኑ የጀርመን ቡርጃ ምሁራን ስለ ጀርመኑ ዜጋ ስለ ማርክስ የዘለፋ ጦርነት ለማካሄድ ዓለማ የተቋቋሙትን የሠራተኛ ማኅበራት አስተምሯል ብለው በመደጋገም ይናገራሉ!

እነዚህ ሁለት ትርጉሞች፤ በተለይ ሁለተኛው ግልጽ የሆነ ሃሳብ እንደማይሰጡ ለመገመገም አያዳግትም። ዝርዝር ውስጥ ሳንገባ ትናን

የአማርኛ ትርጉም ምሳሌዎች ቊጥር የሚያለከተው ምሳሌዎቹ የተቀደባቸውን መጻሕፍት ነው 1 የወንድም አገኘሁ ሊባን፣ 2 የጌታቸው ታደሰ መጻሕፍት መሆናቸውን ያስተውሏል።

ንት ማርክሲዝምን ለማጥፋት ወይም ለማዋረድ የተነሱ የጀርመን ቡርገር ፕሮፌሰሮች ወይም ምሁራን ምን በማለታቸው ነው አቋማቸውን የለወጡት ?

B. «The State is, therefore, by no means a power forced on society from without; just as little is it 'the reality of the ethical idea', 'the image and reality of reason', as Hegel maintains».

ይህ የእንግሊዝኛው አስራ ስድስተኛ ዐረፍተ ነገር እንደሚከተለው ተተርጉሟል ።

1. ስለዚህም መንግሥት በኅብረተሰቡ ላይ ከውጭ በኃይል የተጣለ ሥልጣን አይደለም ፤ ሄግል እንደሚለው የሞራላዊ ሃሳብ ዕውነታ የምክንያት ምስልና ዕውነታ አይደለም ።

2. ስለዚህም መንግሥት ሄግል እንደሚለው በምንም ዓይነት ረገድ የንጥረ ሃሳብ /ኤቲካል አይዲያ/ ዕውነተኛነት ፤ የምክንያት እውነታና ምስል ከውጭ በኅብረተሰቡ ላይ የተጫነ ኃይል አይደለም ።

በእነዚህ ትርጉሞች ውስጥ /ሀ/ የሞራላዊ ሃሳብ ዕውነታ /ለ/ የምክንያት ምስልና ዕውነታ ሐ/ የንጥረ ሃሳብ ዕውነተኛነት /መ/ የምክንያት ዕውነታና ምስል በአማርኛ ሐረግነታቸው ምንም አያስገነዝቡም። ሄግልም ስለ መንግሥት ያለው ምን እንደሆነ ከዚህ ለመገንዘብ አይቻልም ።

2. የቃላት አለመስማማት

የሳይንሳዊ ሶሻሊዝም ትምህርቶች በአገራችን ውስጥ ከአብዮታችን በፊት በጉልህ ያልታወቁ በተለይ በኢትዮጵያ ቋንቋዎች ፈጽሞ ያልተተረጎሙ መሆናቸው ቀደም ሲል ተገልጽዋል። ስለዚህም በኢትዮጵያ ቋንቋዎች የሳይንሳዊ ሶሻሊዝም ትምህርቶች ትርጉም ያለው ዕድሜ ገና ስድስት ዓመት ነው ማለት ነው። ይህ ደግሞ ቋንቋን ለሚመለከቱ አንዳንድ ጉዳዮች—በተለይም መደበኛነቱን በሚመለከት—እጅግ በጣም አጭር ጊዜ ነው። ስለዚህም በዚህ ጊዜ ውስጥ ለዚህ ጽንሰ ሃሳብ መፍቻው ይህ ቃል ወይም ይህ ሐረግ ብቻ ይሆናል ብሎ

መጠበቅ ያዳግታል ። ይህንንም ችግር አመራር ሊሰጥ የሚችል የብቸኛ አካል አለመኖር አባብሶታል።(4) ግለሰቦች በየሬናቸው እንደየችሎታቸው ሲተረጉሙ፤ እንዲያውም አንዱ በመተርጎም ላይ መሆኑን ታትሞ እስኪ ወጣ ድረስ ሌላው እንዳያውቅ ሲከለከል ዛሬ ለአንድ ጽንሰ ሃሳብ ሁለትና ከዚያም በላይ ትርጉም መገኘቱ እንግዳ ነገር አይደለም ። እላይ ከጠቀስናቸው ሁለት መጻሕፍት አንዳንድ ምሳሌዎች እንመልከት ።

A. The Origin of the Family, Private Property and the State

1. የቤተሰብ የግል ሀብትና የመንግሥት አጀማመር ።
2. የቤተሰብ፤ የግል ንብረትና የመንግሥት አመጣጥ

በእዚህ በእንግሊዝኛው አስራ ሦስተኛ ዐረፍተ ነገር ሐረግ ውስጥ የሚገኘው Private Property የሚለው ሐረግ “የግል ሃብት” እና የግል ንብረት በሚለው በመተርጎሙ አንባቢ ከሁለቱ የትኛውን እን ደሚይዝ ይችገራል ።

B. በእንግሊዝኛው ሃያ አራተኛ ዐረፍተ ነገር ውስጥ የሚገኘው « . . . the pettybourgeois ideologists . . . » የሚለው ሐረግ እንደሚከተለው ተተርጉሟል ።

1. የንዑስ ከበርቴ ርዕዮተ ዓለም አፈቀላጤዎች
2. የንዑስ ከበርቴው ርዕዮተ ዓለማውያን

ከእነዚህ ትርጉሞች እንደምንረዳው « ideologists» የሚለው ቃል /የ/ ርዕዮተ ዓለም አፈቀላጤዎች እና ርዕዮተ ዓለማውያን በሚሉ ሐረጎች ተተርጉሙዋል ። ትክክለኛው የትኛው ነው ?

C. በሁላሳኛው የእንግሊዝኛ ዐረፍተ ነገር ውስጥ የሚገኘው «Parties የሚለውም ቃል

1. ፓርቲዎች
2. ቡድኖች ተብሎ ተተርጉሟል።

በሁለቱ ትርጉሞች መካከል ላለው የቃላት አለመስማማት በር ከት ያሉ ምሳሌዎችን መጥቀስ ይቻላል ። ሆኖም ለአንድ ጽንሰ ሃሳብ ሁለትና ከዚያም በላይ የትርጉም ቃላት ወይም ሐረጎች መስራጩት የቋንቋን መደበኛነት እንደሚያስቸግሩ፤ ለውይይትና ለተሻለ መግ ባባት እንቅፋት እንደሚሆኑ ጠቁመን ወደ ሌላ ርዕስ እናልፋለን ።

3. ቃላትና ሐረጎችን መግደፍ

በአጠቃላይ የሌኒን ሥራዎች የአብዮቱን ጥያቄዎች ለመፍቻ መመሪያ ይሁኑ እንጂ በተለይ ግን በተጻፋቸው ጊዜያት ለነተሡ ጉዳዮች ማስተማሪያዎች እንደነበሩ ከየመግቢያውና ከሥራዎቹም ይዘት ለመገንዘብ ይቻላል። በተለይ ሌኒን The State and Revolution የሚለውን ሲጽፍ ከፍተኛ ጥንቃቄ እንዳደረገበት ማርክስና ኤንግልስ ስለ መንግሥት ከጻፉባቸው በሰፊው መጥቀስ ከመገደዱና የኤንግልስን The Origin of the Family, Private Property and the State የተባለ መጽሐፍ የመሰከበኛውን ትርጉም ንቆ ከጀርመንኛው ራሱ ከመተርጎሙ ልንረዳ እችንላለን። * ስለዚህ ይህንን ያህል ጥንቃቄ የተደረገበት ጽሑፍ ሲተረጎም ቃላትና ሐረጎችን መግደፍ የታሰበውን መልዕክት በሙሉ አለማስተላለፍ ነው ማለት ነው። ለዚህ አንዳንድ ምሳሌዎችን እንከመልት።

A. «They push to the foreground and extol what is or seems acceptable to the bourgeoisie

ይህ የአንግሊዝኛው ጽሑፍ ስድስተኛ ዐረፍተ ነገር እንደሚከተለው ተተርጎሟል።

- 1. በቡርጅዋ ተቀባይነት ያለውን ወይም ያለው የሚመስላቸውን ብቻ ይደግፋሉ፤ ያጋንናሉ።
- 2. በቡርጅዋው ዘንድ ተቀባይነት ያለውን ሃሳብ ግን ከፍ ከፍ ያደርጉታል፤ ይክቡታልም።

ከነዚህ ትርጉሞች በተራ ቁጥር ሁለት ላይ እንደሚታየው «seems (acceptable) ...» የሚለው ሐረግ አልተተረጎመም። ይህም በመሆኑ ቡርጅዎች ተቀባይነት ያለውን እንጂ ያለው የሚመስላቸውንም መደገፋቸው ተስነዋል ማለት ነው።

B. «The State is, therefore, by no means a power forced on society from without;...»

1. ስለዚህ መንግሥት በኅብረተሰቡ ላይ ከውጭ በኃይል የተጣለ ሥልጣን አይደለም።

---

* /የአንግሊዝኛውን አስረኛ አስራ አንደኛ፣ አስራ ሁለተኛ አስራ አራተኛ ዐረፍተ ነገር ይመልከቱ።/

2. በሌህ መንግሥት— በምንም ዓይነት ረገድ..... ከውጭ በኅብረት ስቡ ላይ የተጫነ ኃይል አይደለም ።
 ከሌህ እንደምንገነዘበው « by no means » የሚለው ሐረግ በተራ ቁጥር እንድ ላይ ሲገደፍ በተራ ቁጥር ሁለት ላይ በምንም ዓይነት ረገድ በሚል ሃረግ ተተርጉሟል ። በምንም ዓይነት የሚለው ሐረግ በመገደፍ የሃሳቡ የማያወላውል አገላለጽ ተዳክሟል ።

C. . . . not depriving the oppressed classes of definite means and methods of struggle to overthrow the oppressors.

1-- ተጨቋኙ መደብ ጨቋኞቹን ሊገለብጥበት የሚያስችለውን መሣሪያና መንገድ ማሳጣት ማለት አይደለም ።

2-- ጭቁን መደቦች ጨቋኞችን የሚያሸቀጥሩበትን ቁርጠኛ የትግል መንገድና ዘዴ መገራግ አይደለም ።

ለዚህ ምሳሌያችን የተጠቀሰው የእንግሊዝኛው ሃያ ስምንተኛ ዐረፍተ ነገር በእነዚህ ዐረፍተ ነገሮች ሲተረጎም « definite » የሚለው ቃል በተራ ቁጥር እንድ ላይ ሲገደፍ በተራ ቁጥር ሁለት ግን 'ቁርጠኛ' በሚል ተተርጉሟል ። እዚህም ላይ የሃሳቡን ጽኑነት የሚያስረዳው ሐረግ በመገደፍ ለማያስፈለግ ክርክር መንገድ ይከፍታል ።

4. ቃላትንና ሐረጎችን መጨመር ።

ከላይ በተራ ቁጥር /3/ ንገደተጠቀሰው በትርጉም ውስጥ ቃላትን መገደፍ እንዳንድ ሃሳቦች እንዳልተተረጎሙ እንደሚቆጠር ሁሉ የሌሉ ቃላት መጨመርም ደራሲው ያልሰነዘረውን ሃሳብ መጨመር ነው ። ይህ ደግሞ በተለይ በእንዳንድ ወሳኝ ቃላት ስክሰት የሃሳብ ግጭትም ሊያስከትል ይችላል ። በሁለቱ መጻሕፍት ውስጥ የሚከተሉትን እንጠቅሳለን። ለመጀመሪያ ምሳሌነት በተራ ቁጥር ሦስት ስር ለምሳሌ የቀረቡትን ትርጉሞች ስናነብ አንደኛው ትርጉም እንግሊዝኛው ውስጥ የሌለ ብቻ የሚል ቃል አስገብቶ እናገኛለን። ሌላም ምሳሌ ለማክል የእንግሊዝኛውን ሠላሳ ሦስተኛ ዐረፍተ ነገር እንመልከት ።

(A) On the other hand, the «Kautskyite» distortion of Marxism is far more subtle:

1. በሌላ በኩል ደግሞ ካውትስካይቶች የማርክሲዝምን ፍልስፍና ሲያወላግዱ በጣም ጮሌዎች ናቸው ።

2. በሌላ በኩል ደግሞ ካውትስካውያን ማርክሳዊነትን ሲያጣምሙ ሸራቸው በቀላሉ በማይታወቅበት መንገድ ነው ።

በእነዚህ ትርጉሞች መሠረት በሁለተኛው ዐረፍተ ነገር ውስጥ ሸር የሚል ቃል በእንግሊዝኛው የሌለ ተጨምሮ እናገኛለን ።

5. ለገላጭና ለምክንያታዊ ሐረጎች አለመጠንቀቅ ።

ዐረፍተ ነገሮች ከእንግሊዝኛ ወደ አማርኛ ሲተረጎሙ የዘዬና የዐረፍተ ነገር አወቃቀር ልዩነት መኖሩ የግድ ነው ። (5) የባለቤት አገላለ ለጽ የተሳቢ ሐረጎች መለዋወጥ /ርቱዕና ኢርቱዕ/ የግሳብ አደራደር ወዘተ ልዩነቶች ያጋጥማሉ ። ይሁን እንጂ የመጥለፊያውን ቋንቋ ባሕርይ መሠረት በማድረግ እነዚህን የመሳሰሉ ልዩነቶች ሲታዩ ምንጩ ቋንቋ የያዘውን መልዕክት እስካላዛቡ ድረስ ተቀባይነት ይኖራቸዋል ። መልዕክቱን የማያዛቡ ኃይሉን የሚያበርዱ ስለቱን የሚያደንዙ ከሆነ ግን ትርጉም ይህንን ሁሉ ማሙዋላት አለበትና ከስህተት ይቆጠራል ።(6)

ለውይይት በጠቀስናቸው መጻሕፍት ውስጥ የምናገኛቸው አንዳንድ ትርጉሞች ስህተት ከምንላቸው ወገን መሆናቸውን በሚከተሉት ምሳሌዎች ለማሳየት እንሞክራለን።

A. All, or at any rate, all the most essential passages in the works of Marx and Engels on the subject of the state must without fail be quoted as fully as possible, in order that the reader may form an independent opinion of the totality of the views of the founders of scientific Socialism and of the development of those views, and in order that their distortion by the now prevailint «Kautskyism» may be documentarily proved and clearly demonstrated.

1. ለአንባቢው ስለ ሳይንሳዊ ሶሻሊዝም መሥራቾች ጠቅላላ አስተያየቶችና እነዚህም አስተያየቶች እንዴት እንደዳበሩ ደግሞም አሁን በሰፊነው « በካውትስኪዝም » እንዴት እንደተጣመሙ በማስረጃ ለማረጋገጥና በግልጽ በማሳየት የራሱን አሳብ ለመመሥረት እንዲችል ማርክስና ኤንግልስ ስለ መንግሥት ክጻፉት በጣም አስፈላጊ ከሆኑት ቁም ነገሮች የተቻለውን ያህል ሙሉ በሙሉና ካለመሰልቸት መጠቀስ አለበት ።
2. ማርክስና ኤንግልስ ስለ መንግሥት ክጻፏቸው ጽሑፎች እጅግ በጣም አስፈላጊ የሆኑትን ምንባቦች ወይም ሳይንሳዊ ውን ሶሻሊዝም ያገኙትን ሰዎች አጠቃላይ አስተያየት የአስተያየቶችንም አመጣጥና ስለዚህም በአሁኑ ጊዜ የእነሱ ትርጉም

«በካውትስካዊነት» መጠምዘዝ በጽሑፍ ሊረጋገጥ በግልጽ ሊታይ ስለሚችል አንባቢው የግል አስተያየቱን እንዲያበጅ ጥቅሶቹ በተቻለ መጠን በሙሉ መጠቀስ ይኖርባቸዋል ።

በዚህ በዓሥራ ሁለተኛው የእንግሊዝኛ ዐረፍተ ነገር ውስጥ አንድ ሰረዝ ያደረግንበትን ሐረግ ብንመለከት የሚያቅፈው የሚከተሉትን ሐረጎች ነው ።

- ... form an independent opinion of
- (1) the totality of the views of the founders of scientific socialism
  - (2) the development of those views

ከትርጉሞቹ እንደምንረዳው ግን ይህ የእንግሊዝኛ ዐረፍተ ነገር ሐረግ የሚያቅፈውን ይዞ አልተተረጎመም ። «የራሱን ሃሳብ ለመመሥረት» ወይም «የግል አስተያየቱን እንዲያበጅ» የሚሉት የሁለቱም ተርጓሚዎች ሐረጎች የሚያቅፉት ሁለት መስመር ያደረግንበትንም የእንግሊዝኛ ሐረግ ነው ። በዚህ ላይ ደግሞ /ሁለት መስመር ላለው ሃረግ/ አንባቢው «የራሱን» ወይም «የግል» አስተያየቱን እንዲያበጅ አልተጠበቀም ። የሳይንሳዊ ሶሻሊዝም መሥራቾች ሃሳብ በ «ካውትስካዊ ስርዓት» መዛባቱን በማስረጃ ለማረጋገጥና በግልጽ ለማሳየት መቻሉን ለማስረዳት ነው ።

B. The state is therefore, by no means a power forced on society from without; just as little is it 'the reality of the ethical idea,' 'the image and reality of reason,' as Hegel maintains.

1. ስለዚህ መንግሥት በኅብረተሰብ ላይ በውጭ በኃይል የተጣለ ሥልጣን አይደለም ፤ ሂግል እንደሚለው «የሞራላዊ ሃሳብ ፤ ዕውነታ» «የምክንያት ምስልና ዕውነታ» አይደለም ።
2. ስለዚህ መንግሥት ሂግል እንደሚለው በምንም ዓይነት ረገድ የንጥረ ሃሳብ /ኤቲካል አይዲያ/ ዕውነተኛነት ፤ የምክንያት ዕውነታና መስል ከውጭ በኅብረተሰቡ ላይ የተጫነ ኃይል አይደለም ።

በእዚህ የእንግሊዝኛ ምሳሌ ውስጥ የሂግል አስተሳሰቦች በጥቅስ ውስጥ የተመለከቱት ናቸው ። በአንደኛው ትርጉም ውስጥ ቅርጹ በትክክል ሲታይ /ስለ ይዘቱ ገጽ 4 ተራ ቍ. 1 ይመልከቱ/ በሁለተኛው ትርጉም ውስጥ ግን ሃሳቦቹ ሁሉ የሂግል እንደሆኑ ተጽፏል ። ይህም በመሆኑ ሊተላለፍ የተፈለገው ጭብጥ ተፋልሷል ።

6. ልዩ ልዩ ነጥቦች

እላይ ዘርዘር ባለ አቀራረብ ከተጠቀሱት ሌላ በእነዚህ ሁለት ትርጉሞች ውስጥ ተርጓሚው ሊያተኩርባቸው የሚገባ በርከት ያሉ ነጥቦች አሉ ። ተገቢ ያልሆነ የቃል ትርጉም ፣ ሥርዓት ነጥብ አለመጠበቅ ፣ አንቀጽን አለመከተል ፣ ሰዋሰዋዊ ምልክቶችን መጨመር ወይም መቀነስ ፣ የትርጉም ዘላቂነትን አለመጠበቅ የመሳሰሉት ከነዚህ ነጥቦች አንዳንዶቹ ናቸው ። ይህንኑ ከሚከተሉት ምሳሌዎች መገንዘብ ይቻላል ።

- ሀ. «revolutionary thinkers - - /አብዮታዊያን አሳቢዎች 2 thinkers የሚለው ቃል በቃል እንደተተረጎመና በአማርኛ የታሰበውን ትርጉም እንደማይሰጥ ይመለከቷል ። /
- ለ. «within the bounds of 'order' - - /ሥርዓት ለማስከበር 1 በዚህ ሐረግ ውስጥ ጥቅስ ያለበት «order» የሚለው ቃል ጥቅሱ ከቀረ የታሰበው ትርጉም ተቃራኒ ነው ።
- መ. ከምንጩ ቋንቋ ጽሑፍ ውጭ አንቀጽ /ፓራግራፍ/ መካፈት የሃሳብ ክብደትን ቅደም ተከተል ለመገንዘብ ፣ ሃሳብን ለማመሳከርም ሆነ የሃሳብ መጣመርን ለመገመት አያመችም ። /1/
- ረ. «the essence of the revolutionary teaching - - የአብዮታዊ ተደራሮቻቸውን ... በእንግሊዝኛው ሐረግ የሌለ /የእነሱ 1/ የሚል ተጨምሯል ።
- ሰ. «all the social-chauvinists - /ሁሉም ሶሻል ትምክህተኞች 1/ ... የተወሰነ አመልካች ቀርቷል ።
- ሸ. «state» - - /ሥነ መንግሥት/ መንግሥት/ ... በእንግሊዝኛው ጽሑፍ ዘጠነኛ ዐረፍተ ነገር ላይ ሁለተኛው ተርጓሚ state የሚለውን ቃል «ሥነ መንግሥት» በማለት ተርጉሞ በአሥራ ሁለተኛው ዐረፍተ ነገርና በሌሎችም ላይ ግን ፣ ምንም የአገባብ ልዩነት ሳያስገድድ ፣ ይህንኑ ቃል «መንግሥት» እያለ ተርጉሞታል ።

7. ማ ጠ ቃ ለ ያ

በመሠረቱ አንድ ጽሑፍ ከአንድ ቋንቋ ወደ ሌላው ቋንቋ የሚተረጎመው የተጻፈው ጉዳይ ከፍተኛነት ሲታመንበት ስለሆነ የሚፈ

ለገው ሃሳብ እንዲተላለፍ ብርቱ ጥንቃቄ ያስፈልጋል ። ተርጓሚው ሃሳቡ መጀመሪያ የተጻፈበትን ቋንቋና የሚተረጎምበትን ቋንቋ እንዲሁም የሚተረጎመውን ጉዳይ በሚገባ ማወቅ ይገባዋል ። (7) ይህም ብቻ አይደለም ። የሚተረጎመው ሥራ ሳይንስ ከሆነ ደግሞ ጥንቃቄው ከፍተኛ መሆን አለበት ። በዚህ ረገድ ሊደረግ ስለሚገባው ጥንቃቄ ኤንግልስ የካፒታልንና የኮሙኒስት ማኒፌስቶን ትርጉሞች ምክንያት በማድረግ የሰነዘራቸውን አንዳንድ መመሪያዎች እዚህ ላይ እንጠቁማለን ።

- ሀ. ግልጽ ያልሆነ ትርጉም በሚሰጡ በቅርጸቸው ግን ረቀቅ ያሉ በሚመስሉ የሦስተኛ ቋንቋ ሐረጎችና ቃላት አለመጠቀም ።
- ለ. ከባድ ዐረፍተ ነገሮችና ሐረጎች ሲያጋጥሙ ባዶ ቦታ ትቶ ሁዋላ ለመሙላት መጣር እንጂ ትርጉም ለመስጠት ብቻ ብሎ ግልጽ ያልሆነ ሐረጎችን አለመጻፍ ።
- መ. የሚተረጎመው ጽሑፍ ቀድሞ የተጻፈበትንና የሚተረጎምበትን ቋንቋ ዘዩዎች ተመጣጣኝነት መጠበቅ ።
- ረ. ሃሳቡ መጀመሪያ የተጻፈበትን ቋንቋ ተናጋሪዎች ኑሮ በመጠኑም ቢሆን ማወቅ ። (8)
- ሰ. ሃሳቡ መጀመሪያ የተጻፈበትን ቋንቋና ሃሳቡ የሚተረጎምበትን ቋንቋ በሚገባ ማወቅ ።
- ሸ. የሚተረጎመውን ሃሳብ ጠንቅቆ ማወቅ ።
- ቀ. የተጻፈው ሃሳብ በሦስተኛ ቋንቋ ተተርጉሞ እንደሁ እሱንም እንደ መረጃ መጠቀም ።
- በ. ትርጉሙን ከመጀመሪያው ጽሑፍ ጋር የሚያመሳክሩ አዋቂዎችን ማሳተፍ ። (9)

እዚህ ላይ ለትርጉም ሥራ መመሪያ እንዲሆን ከኤንግልስ መጥቀሳችን ሌሎች ፡ በተለይም ስለ ትርጉም ጥናታዊ ምርምር አድርገው የጻፉ ፡ የሉም ብለን አይደለም ። ነገር ግን ኤንግልስ የርዕዮተ ዓለም ወንድሙን የማርክስን ጽሑፍች በማዘጋጀት ፡ ትርጉማቸውን በማስተካከልና በመተርጎም ጭምር እንዳይዛቡ ተግባራዊ አስተዋጽኦ ያደረገ በመሆኑና ሌኒንም ደግሞ ስታሊን እንዳስተማረን «የዘመነ ኢምፔሪያሊዝምና የወዝ አደር አብዮት ዘመን ማርክሲዝም» (10) ስለሆነ ማርክሲዝም ሲተረጎም ምን እንደሚያስፈልገው ለማስገንዘብ ነው ።

ዛሬ አብዮታችን በደረሰበት ደረጃ ተበታትኖ የነበረው ሰፊ ሕዝብ በየፈርጁ — በወዝ አደር ፡ በገበሬ ፡ በከተማ ነዋሪዎች ፡ በወ

ጣት፣ በሴቶች፣ በሙያ፣ በገብረት ሥራና በአምራቾች ማኅበራት -
 ተደራጅተዋል ። የሳይንሳዊ ሶሻሊዝምንም መሠረተ ሃሳቦች በማዳ
 መጥ ብቻ ሳይሆን አንብቦ በመረዳትም ለመሳተፍ የሚያስችል ብሩህ
 አጀማመር - የመሠረተ ትምህርት እንቅስቃሴ - ይታያል ። ከዚህም
 ሌላ በጉልህ እንደሚታየው የሰፊው ሕዝብ የማወቅ ፍላጎት እጅግ
 ከፍ ብሎአል ። ስለዚህ በሰፊው ሕዝብ ሃብትና መስዋዕትነት በሌሎች
 አገሮች ቋንቋዎች የተጻፉ ደጋፊ ጽሑፎችን የማወቅና የመገንዘብ
 ችሎታ ካለን ሁሉ አያሌ አስተዋጽኦ ይጠበቅብናል ማለት ነው ።
 ይህንን አጣምሮ ለማስተባበርና ለመምራት ደግሞ አንድ ማዕከላዊ
 አካል - የኢትዮጵያ ሠርቶ አደሮች ፓርቲ አደራጅ ኮሚሽን /ኢሠ
 ፓአኮ/ - ስለተቋቋመ * የትርጉም ሥራ የበለጠ ዕቅድ፣ የበለጠ ጥራት
 እንደሚኖረው አያጠራጥርም ።

---

* በተለይ ስለ ትርጉም ሥራ ኢሠፓአኮን ያቋቋመውን አዋጅ ቍጥር ፻፳፭/፲፱፻፸፯
 እንቀጽ ፳ንኡስ እንቀጽ ፩/ቀ/ን ይመልከቱ ።

- 1 «A Reader's Guide to the Study of Marxism», Addis Ababa, July 1975, mimeographed, pp. 47.
- ወንድማገኘሁ ሊበን ፡ መንግሥትና አብዮት ፡ ንግድ ማተሚያ ቤት ፡ አዲስ አበባ ፡ ፲፱፻፷፱ ፡
= ጌታቸውና ታደሰ ፡ መንግሥትና አብዮት ፡ ሴንትራል ማተሚያ ቤት ፡ አዲስ አበባ ፡ ፲፱፻፷፰
- 3 Lenin, Collected Works, Vol. 25, Progress Publishers, Moscow, 1974n n. 122, p. 533.
- 4 Punya Sloka Ray, «Language Standardization», in Joshua A. Fishman ed., Readings in the Sociology of Language, Mouton, The Hague, 1968, p. 76 .
- 5 Wolf Leslau, English-Amharic Contxt Dictionary, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1973, p. IX
- 6 K. Marx and F. Engles, On Literature and Art, Progress Publishers Moscow, 1976, pp. 116-122.
- 7 Theodore Savory, The Art of Translation, Jonathan Cap, Thirty Bedford Square, London, 1957, pp. 22-23; Marx and Engles, Op. Cit., p. 118
- 8 Ibid., pp. 116-122.
- 9 Karl Marx, Capital, Progress Publishers, Moscow, 1974, Vol. I, pp. 13-17.
- 10 J. Stalin, Collected Works, Moscow, 1952, Vol. 6, pp. 73

መ ረ ጃ መ ጻ ሕ ፍ ት

የኢ.ሠ.ፓ.አኮ አዋጅ ቊጥር ፳፻፸፬/፲፱፻፸፪

ጌታቸውና ታደሰ ፡ መንግሥትና አብዮት ፡ ሴንትራል ማተሚያ ቤት ፡
አዲስ አበባ ፲፱፻፷፰.

ወንድማገኘሁ ሊበን ፡ መንግሥትና አብዮት ፡ ንግድ ማተሚያ ቤት ፡
አዲስ አበባ ፲፱፻፷፱.

Carford, J.C. A Linguistic Theory of Translation, Oxford University
Press, London, 1967.

Huberman, L., «The ABC of Socialism», in Sweezy, P.M., and Huberman
L., Introduction to Socialism, New York, 1968, pp. 21-83.

Linin, V.I., «The State and Revolution, Collected Works, Vol. 25,
Progress Publishers, Moscow, 1974, pp. 381-492.

, The State and Revolution, Foreign
Languages Press, Peking, 1973.

Leslau, Wolf, English-Amharic Context Dictionary, Otto
Harrassowitz, Wiesbaden, 1973.

Marx, K., and Engels, F., On Literature and Art, Progress
Publishers, Moscow, 1976.

Marx, K., Capital, Vol. 1, Progress Publishers, Moscow, 1974.

Ray, Punya S., «Language Standardization», in Joshua A. Fishman,
ed., Readings in the Sociolgy of Language, Mouton, The Hague
1968.

«A Reader's Guide to the Study of Marxism», Addis Ababa,
July, 1975, pp. 47 (mimzographed).

Savory, Theodore, The Art of Translation, Jonhathan Cap,
Thirty Bedford Square, London, 1957.

Stalin, Joseph, Collected Wors, Vol. 6, Moscow, 1952.